

İsrail Bir Apartheid Devleti Olarak, Demokrasi Değil

İsrail'in bir demokrasi olarak nitelendirilmesi, parlamenter sistemi, seçimleri ve yasal çerçevesine dayanan uluslararası imajının uzun süredir temel taşı olmuştur. Ancak, özellikle Filistinlilere yönelik politikalarının daha yakından incelenmesi, demokratik ilkelere çok apartheid ile uyumlu bir ayrımcılık ve segregasyon sistemini ortaya koyuyor. Bu makale, İsrail'in gerçek bir demokrasiden ziyade bir apartheid devleti olarak işlev gördüğünü savunuyor ve bu sav, insan hakları örgütleri, yasal çerçeveler ve yakın zamandaki siyasi gelişmelerle vurgulanan sistematik ayrımcılık, muhalefetin bastırılması ve Yahudi İsrailliler ile Filistinliler arasındaki haklardaki çarpıcı eşitsizliklere dair kanıtlara dayanıyor.

Sistematik Ayrımcılık ve Apartheid

1973 Apartheid Sözleşmesi'nde tanımlandığı üzere apartheid, bir ırk grubunun diğerine üstünlüğünü sürdürmek için tasarlanmış kurumsallaşmış ırk ayrımcılığı ve ayrımcılık sistemidir. Amnesty International'ın 2024 raporunda, *İsrail'in Filistinlilere Karşı Apartheid'i*, bu etiketin ayrıntılı bir gerekçesi sunuluyor ve İsrail'in Filistinlilere yönelik muamelesinin—ayrımcılık, mülksüzleştirme ve baskı yoluyla—Filistinliler pahasına Yahudi İsraillilere ayrıcalık tanıyan bir sistemi oluşturduğu savunuluyor. Rapor, toprak gaspı, ev yıkımları ve su ile elektrik gibi kaynaklara kısıtlı erişim gibi politikaları vurguluyor; bunlar İsrail, Batı Şeria ve Gazze'deki Filistinlileri orantısız bir şekilde etkiliyor. Örneğin, Batı Şeria'da Yahudi yerleşimciler tam vatandaşlık haklarından yararlanırken, Filistinliler askeri hukuk altında yaşıyor ve hareket özgürlüğü ile siyasi katılım gibi temel özgürlüklerden yoksun bırakılıyor. Bu ikili hukuk sistemi—Yahudiler için sivil hukuk, Filistinliler için askeri hukuk—Güney Afrika apartheidindeki ırk temelli hak tahsisini yansıtıyor.

Dahası, 2018 Ulus-Devlet Yasası, İsrail'i "Yahudi halkının ulus-devleti" olarak ilan ederek Yahudi kimliğini tüm vatandaşlar için eşit hakların önüne açıkça koyuyor. Bu yasa, Arapçayı resmi dil statüsünden düşürüyor ve Yahudi yerleşimini ulusal bir değer olarak teşvik ediyor, böylece İsrail nüfusunun %20'sini oluşturan Arapları etkili bir şekilde marjinalize ediyor. Bu tür politikalar, eşit vatandaşlık ilkesini baltalıyor çünkü bunlar yasada Yahudi üstünlüğünü pekiştiriyor; bu, bir grubun haklarının etnik köken veya ırka dayalı olarak diğerinin haklarını aştığı apartheid sistemlerinin ayırt edici bir özelliğidir.

Muhalefetin Bastırılması ve Siyasi Temsil

İşleyen bir demokrasi, ifade özgürlüğünü ve eşit siyasi katılımı garanti eder, ancak İsrail'in Filistinli vatandaşlarına ve onların temsilcilerine yönelik muamelesi çarpıcı bir çelişkiyi ortaya koyuyor. Amnesty International'ın 2022 brifingi, *Seçilmiş ancak Kısıtlanmış: İsrail Knesset'inde Filistinli Parlamenterler için Daralan Alan*, Filistinli Knesset üyelerinin (MK'ler) seçmenlerini temsil etme yeteneklerini sınırlayan ayrımcı düzenlemelerle karşılaştığını belgeliyor. Örneğin, Filistinli MK'lerin topluluklarının haklarına yönelik önerdiği yasa tasarıları tartışılmadan diskalifiye ediliyor ve 2016 İhraç Yasası, Knesset'in "ırkçılığı körükleme" veya "silahlı mücadeleyi destekleme" gerekçesiyle MK'leri görevden almasına

olanak tanıyor; bu madde sıklıkla Arap MK'leri hedef almak için kullanılıyor. 2024'te Güney Afrika'nın Uluslararası Adalet Divanı'nda İsrail'e karşı soykırım davasını desteklediği için ihraç girişimiyle karşılaşan MK Ofer Cassif'in durumu bu baskıyı örneklendiriyor. İhraç girişimi başarısız olsa da, Cassif altı ay süreyle askıya alındı; eleştirmenler bu hareketin muhalefeti susturmak için siyasi olarak motive edildiğini savunuyor.

Arap MK'lerin askıya alınması, Hadash-Ta'al ve Ra'am gibi Arap partilerini orantısız bir şekilde etkileyen tekrarlayan bir pattern haline geldi. 2023'te, Aida Touma-Sliman ve Iman Khatib-Yassin, Gazze'deki İsrail askeri eylemlerini eleştirdikleri için sırasıyla iki ay ve bir ay süreyle askıya alındı. Haneen Zoabi'nin çoklu askıya almaları (örneğin, 2014'te Filistin direnişini destekleyen açıklamalar nedeniyle altı ay) gibi tarihi vakalar bu eğilimi daha da gösteriyor. Bu eylemler, 2023'teki Kudüs Bayrak Yürüyüşü sırasında katılımcıların "Araplara ölüm" sloganları attığı ve benzer sonuçlarla karşılaşmadığı Yahudi MK'lerin kışkırtıcılığına karşı hesap verebilirlik eksikliğiyle keskin bir tezat oluşturuyor. Bu çifte standart—Arap MK'leri konuşmaları nedeniyle cezalandırırken Yahudi milliyetçilerin kışkırtıcılığını tolere etmek—kanun önünde eşit muamele ilkesini baltalıyor ve azınlık seslerini bastırmak için tasarlanmış bir sistemi işaret ediyor; bu, demokrasiden ziyade apartheidin bir özelliğidir.

Haklar ve Yaşam Koşullarındaki Eşitsizlikler

İsrail kontrolü altındaki Filistinlilerin yaşadığı deneyimler, demokrasi iddiasını daha da aşındırıyor. Gazze'de, 25 Mayıs 2025'te UNRWA'nın bir paylaşımında vurgulandığı üzere, abluka ve tekrarlanan askeri operasyonlar bir insani kriz yarattı; BM, daha fazla felaketi önlemek için günlük 500-600 yardım kamyonu çağrısında bulundu. Gazze'deki sağlık tesisleri üzerine BM Komisyonu'nun raporu, özellikle pediatrik ve neonatal bakımda tıbbi altyapıya yönelik saldırıları, yaşam ve sağlık hakkının ihlalleri olarak belgeliyor; bu, insanlığa karşı suçlara kadar varabilir. Bu koşullar, üreme sağlığı hizmetlerinin kasıtlı tahribiyle birleştiğinde, Filistinlileri orantısız bir şekilde etkiliyor ve Yahudi İsraillilere sunulan haklar ve hizmetlerle keskin bir tezat oluşturuyor.

İsrail içinde, Filistinli vatandaşlar barınma, eğitim ve istihdamda sistematik ayrımcılığa maruz kalıyor. Amnesty'nin belirttiği gibi, ev yıkımları yerinden etme için kilit bir mekanizmadır; Filistinli ailelere inşaat izinleri reddedilirken Yahudi yerleşimleri genişliyor. Doğu Kudüs'te, Filistinlilere genellikle oturma hakkı reddedilirken, Yahudi yerleşimcilere ayrıcalıklı muamele yapılıyor. Bu eşitsizlikler tesadüfi değil, Yahudi egemenliğini önceliklendiren bir yasal ve siyasi çerçeveye gömülüdür ve apartheidin segregasyon ve eşitsizlik yoluyla ırksal kontrolü sürdürme hedefini yansıtır.

Karşı Argümanlar ve Çürütme

İsrail'in demokratik statüsünün savunucuları genellikle seçimlerini, bağımsız yargısını ve Knesset'teki Arap MK'lerin varlığını demokrasinin kanıtı olarak gösterir. Ancak, yukarıda açıklanan sistemik eşitsizlikler ve baskılar bu unsurları zayıflatıyor. Düzenli olarak yapılan seçimler, Arap MK'ler kısıtlamalarla karşılaştığında ve toplulukları marjinalize edildiğinde eşit siyasi güce dönüşmüyor. Yargı, Filistinli haklar lehine ara sıra kararlar verse de, Ulus-Devlet Yasası ve İhraç Yasası gibi Yahudi üstünlüğünü pekiştiren yasaları destekledi.

Dahası, Arap MK'lerin varlığı, siyasi görüşleri nedeniyle düzenli olarak hedef alındıklarında anlamlı bir temsile eşit değildir; bu, askıya almalar ve ihraç girişimleri ile açıkça görülüyor.

Başka bir argüman, İsrail'in eylemlerinin Filistin terörizmi gibi güvenlik tehditlerine yanıt olduğu yönündedir. Güvenlik kaygıları gerçek olsa da, Filistinlilere uygulanan yaygın ayrımcılığı ve toplu cezalandırmayı haklı çıkarmaz. Gazze'nin ablukası, Batı Şeria'nın askeri işgali ve İsrail içindeki muhalefetin bastırılması, hedefe yönelik güvenlik önlemlerini aşıyor ve etnik temelli bir grubu diğerine üstün kılan bir kontrol sistemi yaratıyor—bu, demokrasinin tehditlere yanıtı değil, apartheidin tanımlayıcı bir özelliğidir.

Sonuç

İsrail'in politikaları ve uygulamaları—sistemik ayrımcılık, muhalefetin bastırılması ve haklardaki çarpıcı eşitsizlikler—demokrasiden çok apartheid ile uyumludur. Ulus-Devlet Yasası ve İhraç Yasası'nda görülen yasal çerçeve, eşit vatandaşlık yerine Yahudi kimliğini önceliklendirir; Filistinli MK'ler ve vatandaşlarla muamele ise dışlama ve baskı düzenini ortaya koyar. Gazze, Batı Şeria veya İsrail içinde olsun, Filistinlilerin yaşadığı gerçeklik segregasyon ve yoksunluktur; bu, Yahudi İsraillilere tanınan haklarla keskin bir tezat oluşturur. İnsan hakları örgütleri tarafından belgelenen ve yakın zamandaki olaylarla desteklenen bu unsurlar, İsrail'in bir demokrasi olduğu anlatısını sorgular ve bunun yerine bir apartheid devletinin resmini çizer; burada sistemik eşitsizlik ve egemenlik, siyasi ve sosyal düzeni tanımlar. Gerçek demokrasi, herkes için eşitlik, özgürlük ve adalet gerektirir; İsrail'in mevcut sistemi, Filistinliler için bu ilkeleri sürdürmekte başarısız oluyor.